

“Cənub” qaz dəhlizi Avropa enerji təhlükəsizliyinin şaxələndirilməsi baxımından böyük əhəmiyyətə malikdir

Bakıda “Cənub Qaz Dəhlizi” Məşvərət Şurasının ikinci toplantısının plenar iclaslarında səmərəli müzakirələr aparılıb

Fevralın 29-da Bakıda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin iştirakı ilə “Cənub Qaz Dəhlizi” Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin ikinci toplantısı keçirilib.

Tədbirdə “Cənub” qaz dəhlizi layihəsinin iştirakçıları olan ölkələrin nazirləri və xüsusi nümayəndələri, Avropa İttifaqının xarici məsələlər və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nümayəndəsi, Avropa Komissiyasının vitse-prezidenti xanım Federika Moqerini, Avropa Komissiyasının enerji birliyi üzrə vitse-prezidenti Maroş Şevçoviç, ABŞ Dövlət Departamentinin beynəlxalq enerji məsələləri üzrə xüsusi elçisi və əlaqələndiricisi Amos Hoksteyn iştirak edəblər.

Toplantı çərçivəsində təşkil olunan plenar iclaslarda və “dəyirmi masa”da səmərəli müzakirələr aparılıb.

Azərbaycanın energetika naziri Natiq Əliyev ötən müddətdə “Cənub” qaz dəhlizi ilə əlaqədar nəzərdə tutulan tədbirlərin uğurla həyata keçirildiyini, bu layihənin reallaşdırılması ilə bağlı tərəfdaş ölkələrin səylərini əsirgəmədiklərini vurğuladı. O, böyük məbləğdə sərmayə yatırılacaq və 3500 kilometr uzunluğunda olacaq “Cənub” qaz dəhlizinin texniki cəhətdən də mürəkkəb layihə olduğunu bildirdi. Nazir bu layihənin müvəffəqiyyətlə reallaşdırılmasına Avropa Komissiyası və Amerika Birləşmiş Ştatlari hökumətinin də hərtərəfli dəstəyini xüsusi diqqətə çatdırdı. Natiq Əliyev həmin layihənin marşrut boyunca yerləşən bütün ölkələr üçün böyük faydalar gətirəcəyini və əlavə iqtisadi imkanlar yaradacağını dedi.

Gələcəkdə “Cənub” qaz dəhlizi ilə nəql ediləcək təbii qazın həcmi artıqca bu layihədən bəhrələndirən Balkan ölkələrinin də sayının çoxalacağını bildiren Natiq Əliyev dedi:

- Bizim arzumuz çox güclü iri miqyaslı qaz dəhlizinə nail olmaqdır. Avropa İttifaqında ən böyük sərmayə qoyuluşu olan “Cənub Qaz Dəhlizi” layihəsi sayəsində təxminən 30 min yeni iş yeri yaradılacaq. Hazırda 26 mindən çox insan “Cənub Qaz Dəhlizi” layihəsinin inşasına cəlb olunub, bunun 20 mini Azərbaycanda, 2 800-ü Gürcüstanda, 2 500-ü Türkiyədə və 1000 nəfəri Albaniyadadır. Layihənin əhəmiyyəti təkcə neft və qaz sahələri ilə məhdudlaşmır, o, iqtisadiyyatın digər sahələrini də əhatə edir. Bu layihə ölkəmiz və regionun gələcəyi üçün yeni imkanlar açır. Həmin layihə Xəzər dənizindən başlayan Avropanın mərkəzinə qədər uzanan marşrut boyunca yerləşən bütün ölkələrə fayda verəcək.

Natiq Əliyev “Cənub” qaz dəhlizinin Avropa İttifaqı üçün strateji əhəmiyyət kəsb edən layihə olduğunu bir daha vurğuladı.

Yirmi dörd il əvvəl baş verən Xocalı faciəsi ilə əlaqədar Azərbaycan xalqının ağır acılarının bölüşdüyünü diqqətə çatdıran Türkiyənin enerji və təbii sərvətlər naziri Berat Albayrak “Cənub” qaz dəhlizinin beynəlxalq səviyyədə nümunəvi bir layihə olduğunu xüsusi vurğuladı. O, TANAP layihəsi çərçivəsində nəzərdə tutulan işlərin uğurla reallaşdırıldığını və daha da sürətləndirildiyini dedi.

Türkiyənin “Cənub Qaz Dəhlizi” layihəsinə hərtərəfli dəstəyini əsirgəmədiyini bildiren Berat Albayrak dedi:

- TANAP-ın, yeni “Cənub” qaz dəhlizinin həyata keçirilməsi məqsədilə Türkiyənin Şərqi ilə Qərbi arasında həlledici mövqeyi ilə bu layihəyə güclü sadiqliyini nümayiş etdirərək ötən on ildə olduğu kimi, siyasi, texniki və iqtisadi sahələrdə bütün dəstəyini təmin etməyə davam edəcəyini vurğulamaq istəyirəm. Bu layihəyə cəlb olunmuş tərəflərin heç nə udumayaraq sonda öz payına dü-

şən faydalardan bəhrələnməyə, yüz minlərlə adamı sərfəli enerji ilə təmin edəcək, dəhliz boyunca yerləşən ölkələrdə yeni texnologiyaların, iş yerlərinin yaranmasına və investisiyaların artmasına gətirib çıxaracaq.

Trans-Anadolu qaz kəməri layihəsinin baş meneceri Saltuk Düzyol iki il yarım əvvəl iki qardaş ölkə arasında imzalanmış sənəd əsasında başlanan işlərin uğurla davam etdirildiyini vurğulayaraq dedi:

- Nitqimə Məşvərət Şurasının ikinci toplantısında iştirak etmək üçün bu gün bizim hamımızı bir araya gətirən Prezident İlham Əliyevə və Azərbaycan hökumətinə minnətdarlığımı bildirməklə başlamaq istəyirəm. Biz hamımız Azərbaycan hökumətinin bizi bir araya gətirmək üçün göstərdiyi səylərini qiymətləndiririk. Prezident İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, bu layihə Avropanın enerji təhlükəsizliyi üçün əhəmiyyət kəsb edir. Məndən əvvəl çıxış edən digər natiqlərin də qeyd etdiyi kimi, bu layihə üzrə bu günədək əldə olunmuş tərəqqini davam etdirmək çox vacibdir.

Böyük Britaniyanın Enerji və İqlim Dəyişikliyi Nazirliyinin beynəlxalq enerji departamentinin baş direktoru Edmund Hosker “Cənub” qaz dəhlizinin faydalarından bəhs etdi. O bildirdi ki, bu layihə dünyada ən böyük enerji layihələrindən biridir, enerji təhlükəsizliyi və kommersiya baxımından əhəmiyyətlidir, iqtisadi artıma yeni imkanlar açır, yeni iş yerləri yaradılır, müxtəlif müqavilələr bağlanır.

Sonra BP-nin Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə üzrə regional prezidenti Qordon Birrell çıxış edərək dedi:

- “Şahdəniz 2” layihəsi ilə bağlı əldə olunan irəliləyiş, Cənubi Qafqaz boru kəmərinin genişləndirilməsi layihəsi, qarşıda duran planlar və fəaliyyətimizin pik nöqtəsinə doğru irəlilədikcə 2016-cı ildə üzləşə biləcəyimiz çətinlikləri müzakirə etmək üçün “Şahdəniz” konsorsiumu və konsorsiumun operatoru olan BP-nin adından mən bu gün burada olmaqdan məmnunam. İlk növbədə, Xəzər dənizində BP-nin fəaliyyəti barədə bir neçə kəlmə demək istəyirəm. Biz 20 ildən artıqdır ki, burada fəaliyyət göstəririk. Bir çox nəhəng layihələrlə bağlı irəliləyişə nail olmaq üçün bizim SOCAR ilə, bu şirkətdə çalışan həmkarlarımız və dostlarımızla, Azərbaycan hökuməti ilə çox gözəl əməkdaşlığımız olub. Bu tərəfdaşlıq 20 il bundan əvvəl başlayıb və dünyada ən uğurlu biznes-hökumət tərəfdaşlığında birinə çevrilərək, özünü güclü, strateji və qarşılıqlı şəkildə faydalı tərəfdaş kimi sübuta yetirib.

Dəyəri 45 milyard dollar olan “Cənub Qaz Dəhlizi” layihəsindən danışarkən Qordon Birrell qeyd etdi ki, layihənin həyata keçirilməsi Avropanın yeni enerji mənbəyi qazanmasına səbəb olacaq, şaxələndirməyə,

qarşılıqlı əlaqələrə imkan yaradacaq, yüz minlərlə adamı sərfəli enerji ilə təmin edəcək, dəhliz boyunca yerləşən ölkələrdə yeni texnologiyaların, iş yerlərinin yaranmasına və investisiyaların artmasına gətirib çıxaracaq.

Trans-Anadolu qaz kəməri layihəsinin baş meneceri Saltuk Düzyol iki il yarım əvvəl iki qardaş ölkə arasında imzalanmış sənəd əsasında başlanan işlərin uğurla davam etdirildiyini vurğulayaraq dedi:

- Bizim yolumuz iki il yarım bundan əvvəl, zati-aliləri cənab İlham Əliyev ilə cənab Rəcəb Tayyib Ərdəğanın uzaqgörənliyi və rəhbərliyi sayəsində, Türkiyənin Enerji və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin dəstəyi ilə Azərbaycan ilə Türkiyə arasında hökumətlərarası saziş və ev sahibi hökuməti müqaviləsinin imzalanması ilə başladı. O vaxtdan müxtəlif işlər həyata keçirilib. 2014-cü ilin ortalarına qədər biz layihələndirməni, araşdırmaları tamamladıq. Sonra mühəndis-layihələndirmə, təchizat-tədarük, tikinti-idarəçilik müqaviləsi imzalandı və biz kəmərin detallı layihələndirilməsinə başladığımız. Ümumilikdə, 2014-2015-ci illər TANAP layihəsi üçün aktiv fəaliyyət dövrü olub. Təmələqoyma mərasimi Azərbaycan, Türkiyə, Gürcüstan prezidentlərinin iştirakı ilə 2015-ci il martın 17-də keçirildi. O vaxtdan indiyədək bir sıra müqavilələr imzalanıb.

Sonra TANAP layihəsi ilə bağlı əldə olunan nailiyyətlər barədə videoxəbəri nümayiş etdirildi.

Trans-Adriatik qaz kəməri layihəsinin icraçı direktoru In Bradsav çox mühüm müzakirələr keçirmək üçün Bakıda yaradılmış imkanlara görə Azərbaycan hökumətinə minnətdarlığını bildirdi. O, TANAP-ın 2016-cı ildə tikinti fazasına daxil olacağını və ilk qazın Avropaya 2020-ci ilin əvvəlində çatdırılacağını vurğulayaraq dedi:

- Artıq qeyd olunduğu kimi, “Cənub” qaz dəhlizi Avropa enerji təhlükəsizliyinin şaxələndirilməsi baxımından böyük əhəmiyyətə malikdir. Lakin bu layihə yalnız TANAP kəmərinin ərazisindən keçən ölkələr, Avropa İttifaqı, bizim Trans-Atlantik və Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyini dəstəyi ilə həyata keçirilə bilər. TANAP boru kəmərinin ilkin ötürücülük qabiliyyəti ildə 10 milyard kubmetr təşkil edəcək, sonralar 20 milyard kubmetrədək artırmaq imkanı olacaq.

“Cənub Qaz Dəhlizi” QSC-nin baş direktoru Əfqan İsayev dünyada iqtisadi-maliyyə böhranının hökm sürməsinə baxmayaraq, Azərbaycan iqtisadiyyatının dinamik və dayanıqlı inkişafının davam etdiyini bildirdi. O qeyd etdi ki, ölkəmizin xarici borcunun ümumi daxili məhsula nisbəti 19,8 faiz təşkil edir, dövlətin ümumi valyuta ehtiyatı 38 milyard dollardır. İqtisadiyyatın şaxələndirilməsi dövlət siyasətinin başlıca hədəflərindən biri

olaraq qalır və qeyri-neft sektorunun dayanıqlı inkişafı ilə bağlı islahatlar davam etdirilir. “Dəyər zənciri” ilə eyni adı daşıyan “Cənub Qaz Dəhlizi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti Azərbaycan Prezidentinin müvafiq Fərmanı ilə yaradılıb, əsas fəaliyyət istiqaməti Azərbaycan Respublikasının maraqlarını bu “dəyər zənciri” çərçivəsində idarə etmək, cəmləndirmək və maliyyələşdirməkdir. Dövlətimizin başçısının Fərmanı ilə “dəyər zənciri”ndəki bütün əməliyyatların SOCAR-a həvalə edildiyini və bununla da SOCAR-ın “dəyər zənciri”ndəki 4 alt layihənin hamısında məsul olduğu qeyd edən Əfqan İsayev bildirdi ki, 2014-cü ildən indiyədək “Cənub” qaz dəhlizi bütün 4 layihədə də maliyyələşməni dövlət vəsaiti hesabına ödədi. Azərbaycan Respublikası bu dörd layihə üzrə 4.2 milyard dollar maliyyə ayırdı.

Asiya İnkişaf Bankının özəl sektor əməliyyatları üzrə baş direktoru Tod Frilyand, Avropa İnvestisiya Bankı Qrupunun nümayəndəsi Massimo Deufemia, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının baş rezident-əlaqələndiricisi Nil Makkeyn, Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyasının Cənubi Qafqaz üzrə regional meneceri Jan Van Bilsen vurğuladı ki, “Cənub” qaz dəhlizi yeni bazarları qazla təchiz edəcək və Cənub-Şərqi Avropanın enerji təhlükəsizliyinə töhfə verəcək mühüm strateji layihədir.

Gürcüstanın Baş nazirinin müavini, energetika naziri Kaxa Kaladze “Cənub” qaz dəhlizi, eləcə də digər iri regional layihələrin uğurla reallaşmasının təməlinə Azərbaycan, Türkiyə və Gürcüstan arasındakı strateji əməkdaşlığın dayandığını vurğuladı. Bildirdi ki, bu, “Cənub Qaz Dəhlizi” layihəsi iştirakçıları olan ölkələrin iqtisadiyyatının güclənməsinə, yeni iş yerlərinin yaradılmasına, yoxsulluğun azaldılmasına təkan verir. Ötən müddətdə layihə çərçivəsində görülən işləri yüksək dəyərləndirən Kaxa Kaladze dedi:

- Sonda bir tranzit ölkəsi kimi biz bu layihə üzrə rolumuz və üzərimizə gətirdiyümüz öhdəliklə bağlı sizi əmin etmək istəyirik, eləcə də, “Cənub” qaz dəhlizi çərçivəsində həyata keçiriləcək mövdu və gələcək layihələrə siyasi dəstəyimizi ifadə edirik. Bu layihə əlbəttə ki, Avropa və layihəyə cəlb olunmuş digər ölkələr üçün enerji daşıyıcılarının nəql edilməsi marşrutlarının şaxələndirilməsi anlamı daşıyır.

Türkiyənin enerji və təbii sərvətlər naziri Berat Albayrak enerji daşıyıcılarının şaxələndirilmiş marşrutlarının olmasının ölkəsinin böyük tranzit potensialının əyani göstəricisi kimi qiymətləndirdi. O qeyd etdi ki, “Cənub” qaz dəhlizi və bu cür beynəlxalq səviyyəli layihələrin uğurla həyata keçirilməsində səmərəli ikitərəfli və

çoxtərəfli əməkdaşlığın aparılması vacibdir. “Cənub” qaz dəhlizini müstəsna layihələrdən biri kimi dəyərləndirdi.

Yunanıstanın Ətraf Mühit və Energetika Nazirliyinin enerji və mineral ehtiyatlar üzrə baş katibi Mixail Verroiopoulos “Cənub Qaz Dəhlizi” layihəsinin Avropanın enerji təhlükəsizliyinə mühüm töhfə kimi dəyərləndirdi.

Mixail Verroiopoulos “Cənub” qaz dəhlizinin, o cümlədən TANAP layihəsinin şaxələndirmədə vacib rol oynadığını bildirdi. O qeyd etdi ki, Yunanıstan hökuməti tərəfindən də ciddi dəstəklənən TANAP-ın bu ilin may ayında təməlinin qoyulması gözlənilir.

Albaniyanın energetika və sənaye naziri Damian Gjiknuri “Cənub Qaz Dəhlizi” layihəsinin uğurla reallaşdırılmasından məmnunluğunu ifadə edərək dedi:

- Azərbaycan tərəfinə bu vacib layihədə həmişə aparıcı rol oynadığına və bizi irəli apardığına, daim məlumatlandırdığına görə təşəkkürümü bildirirəm. Azərbaycan bu layihənin əsas qüvvəsi olaraq qalmaqdadır.

İtaliya Nazirlər Şurasının dövlət katibi Klaudio de Vinçenti də “Cənub Qaz Dəhlizi” layihəsinin icrasında ciddi irəliləyişlərin olmasından məmnunluğunu bildirdi. O qeyd etdi ki, bu layihə çərçivəsində artıq 2018-ci ildə İtaliya ərazisi ilə Avstriya və İsveçrəyə, oradan da Mərkəzi Avropaya təbii qazın ötürülməsi mümkün olacaq. TANAP layihəsinin Balkan regionunda, ümumilikdə Cənubi-Şərqi Avropada qaz bazarının inkişafına, infrastrukturunu daha da təkmilləşdirilməsinə təkan verdiyini qeyd etdi.

Bolqarıstanın energetika naziri xanım Temenujka Petkova gələcəkdə Avropanın qaz təchizatının təkmilləşdirilməsinə həsr olunmuş bu tədbirin əhəmiyyətindən danışaraq dedi:

- İlk növbədə, mən bu tədbiri təşkil etdiyinə görə cənab Prezident İlham Əliyevə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Həmçinin mühüm layihələrin və ideyaların müzakirəsinə yaradılan şəraitə görə təşkilatçılara təşəkkür edirəm. Bolqarıstan “Cənub” qaz dəhlizinin tikintisini yekdilliklə dəstəkləyir. Bu layihə bizə Avropanın enerji təchizatının artırılması layihəsinə həyata keçirməyə imkan verəcək.

Monteneqronun iqtisadiyyat naziri Vladimir Kavariç tədbirin yüksək səviyyədə təşkilinə və qonaqpərvərliyə görə Azərbaycana təşəkkürünü bildirdi. O, Azərbaycan qazının öz ölkəsinə çatdırılacağı və “Cənub” qaz dəhlizinə birləşdiriləcək İon-Adriatik qaz kəmərinin perspektivləri barədə məlumat verərək dedi:

- Ölkələr arasında əməkdaşlıq sayəsində bu sahədə çox işlər görülüb. Mən ilk növbədə bu layihə ilə bağlı Xorvatiya, Monteneqro, Albaniya arasında və əlbəttə ki, Azərbaycan hökuməti ilə əməkdaşlıq nəzərdə tuturam. Üç il bundan əvvəl Anlaşma Memorandumu imzalanandan sonra çox iş görülüb. Monteneqro bu layihəyə olduqca böyük əhəmiyyət verir.

Xorvatiyanın iqtisadiyyat naziri Tomislav Paneniç enerji təhlükəsizliyinin hər bir ölkə üçün vacib amil olduğunu və bu baxımdan “Cənub Qaz Dəhlizi” layihəsinin Avropa üçün çox mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini söylədi. O, Azərbaycan qazının daha geniş bazara çıxarılmasına imkan verəcək İon-Adriatik kəməri barədə məlumat verdi. Tomislav Paneniç həmin kəmərin “Cənub” qaz dəhlizinə qoşulandan sonra bir sıra ölkələrin sərfəli yanacaq təchizatında əsaslı dəyişikliyə səbəb olacağını diqqətə çatdıraraq dedi:

- “Cənub” qaz dəhlizi bizim üçün böyük əhəmiyyətə malikdir və biz onu tam dəstəkləyirik.

Sonra Azərbaycanın energetika naziri Natiq Əliyev, ABŞ Dövlət Departamentinin beynəlxalq enerji məsələləri üzrə xüsusi elçisi və əlaqələndiricisi Amos Hoksteyn və Avropa Komissiyasının enerji birliyi üzrə vitse-prezidenti Maroş Şevçoviç “Cənub Qaz Dəhlizi” layihəsi ilə bağlı fikir mübadiləsi apardılar.

“Cənub Qaz Dəhlizi” Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin ikinci toplantısı Birgə Bəyannamənin imzalanması ilə başa çatdı.